

Οι Επιπτώσεις των Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων στην Δημιουργία Απασχόλησης: Μια εμπειρική διερεύνηση της περίπτωσης του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας

Βαγής Σαμαθρακής
ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, Τμήμα Διοίκησης Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων
Γεώργιος Παπαδιοδώρου
ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, Τμήμα Λογιστικής

Abstract

In this paper is examined the issue of employment in with the implementation of regional programs financed by the EU which directly or indirectly. Having this in mind we set up the question for how the implementation of this kind of programs. This is the issue in which we will try to give an answer in the frame of this paper. The empirical implementation will start from the case of the regional program of Eastern Greece and our ambition is to continue with all the others Greek regional programs

Περίληψη

Στην εργασία αυτή εξετάζεται το ζήτημα της απασχόλησης σε συνδυασμό με την εφαρμογή κοινοτικών περιφερειακών προγραμμάτων τα οποία άμεσα ή έμμεσα συμβάλλουν στην αντιμετώπιση του προβλήματος της απασχόλησης και την καταπολέμηση της ανεργίας. Με το δεδομένο αυτό τίθεται το ερώτημα κατά πόσο η εφαρμογή αυτού του είδους των προγραμμάτων (ΠΕΠ) συμβάλει στην αντιμετώπιση του ζητήματος της απασχόλησης και της καταπολέμησης της ανεργίας. Αυτό αποτελεί και το θέμα στο οποίο καλούμαστε να δώσουμε απάντηση στα πλαίσια αυτής της εργασίας. Δεν θα πρέπει βέβαια να διαφεύγει της προσοχής μας ότι τα προγράμματα αυτά δεν παρέχουν οριστικές λύσεις στα παραπάνω ζητήματα, δεδομένου ότι οι δημιουργούμενες θέσεις εργασίας είναι προσωρινές αφού είναι άμεσα συνυφασμένες με τη χρονική διάρκεια των εκτελούμενων έργων. Η διερεύνηση του θέματος ξεκίνησε από την εμπειρική εφαρμογή στα πλαίσια του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας με απώτερο σκοπό να επεκταθεί η γενίκευση των επιπτώσεων στο σύνολο της χώρας.

Key words: *Employment, Regional Programs*

1. Εισαγωγή

Στην εργασία αυτή εξετάζεται το ζήτημα της απασχόλησης σε συνδυασμό με την εφαρμογή κοινοτικών προγραμμάτων τα οποία άμεσα ή έμμεσα συμβάλλουν στην θεραπεία αυτού του προβλήματος. Η εξεταζόμενη περίοδος είναι αυτή που περικλείεται μεταξύ των ετών 1993 και 1999, η οποία είναι ουσιαστικά και η περίοδος εφαρμογής των προγραμμάτων του 2^{ου} Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης στην Ελλάδα.

Στην περίοδο 1993-1999 το εργατικό δυναμικό της χώρας αυξάνεται κατά 344.800 άτομα περίπου ή ποσοστό 8,4% (Κρητικίδης, 2000), ενώ ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής του ανέρχεται στο 1,35%. Στο χρονικό αυτό διάστημα οι τάσεις, σε ότι αφορά τις ηλικιακές κατηγορίες του εργατικού δυναμικού, οι οποίες παρατηρήθηκαν ήδη από τα μέσα της προηγούμενης δεκαετίας συνεχίζονται. Συγκεκριμένα παρατηρήθηκε μείωση του εργατικού δυναμικού στις ακραίες ηλικιακές κατηγορίες και αύξησή του στις ενδιάμεσες. Ιδιαίτερα σημαντικές είναι οι εξελίξεις στις κατά φύλο μεταβολές του εργατικού δυναμικού, καθώς το εργατικό δυναμικό των γυναικών μεταβάλλεται κατά 17,0% έναντι 3,3% του αντίστοιχου των ανδρών.

Ταυτόχρονα κατά την ίδια χρονική περίοδο οι απασχολούμενοι αυξήθηκαν κατά 219.600 άτομα ή ποσοστό 5,9%. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής τους πλησιάζει την μονάδα (0,96%), ενώ είναι μικρότερος από τον αντίστοιχο μέσο του εργατικού δυναμικού. Οι μεταβολές της απασχόλησης ακολουθούν τις μεταβολές του εργατικού δυναμικού, δηλαδή μειώνονται στις ακραίες και αυξάνονται στις ενδιάμεσες ηλικιακές κατηγορίες, ενώ η αύξηση στις γυναίκες είναι κατά πολύ μεγαλύτερη από την αυτή των ανδρών.

Όσον αφορά την ανεργία στην Ελλάδα κατά την εξεταζόμενη περίοδο θα πρέπει να τονιστεί ότι ξεπέρασε τις 523.000 άτομα (Κρητικίδης, 2000), από τα οποία το 61,4% είναι γυναίκες, έναντι 58,7% το 1993. Το ποσοστό ανεργίας για το σύνολο των ανέργων φθάνει το 11,7%, στους άνδρες είναι 7,6%, ενώ στις γυναίκες ανέρχεται στο 17,9%.

Οι άνεργοι κατά την περίοδο αυτή αυξήθηκαν πάνω από 125.000 άτομα ή ποσοστό 31,4%, ενώ ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής τους είναι 4,7%. Η εν λόγω αύξηση, αντιστοιχεί πάνω από το 1/3 της μεταβολής του εργατικού δυναμικού.

Την ίδια περίοδο, ο ρυθμός μεταβολής των ανέργων γυναικών μεταβάλλεται κατά 37,6% έναντι 22,7% του αντίστοιχου των ανδρών. Οι μεταβολές αυτές διαμορφώνουν μια νέα αναλογία ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες με τους πρώτους να αποτελούν το 38,6% των συνολικά ανέργων της χώρας και τις γυναίκες το 61,4%. Η αύξηση των ανέργων γυναικών την εξεταζόμενη χρονική περίοδο αναλογεί στο 70% της συνολικής μεταβολής των ανέργων.

Το ζήτημα της απασχόλησης και της ανεργίας αποκτά ουσιαστικό περιεχόμενο όταν η ανάλυση στραφεί σε περιφερειακό επίπεδο, λαμβάνοντας βέβαια υπόψιν ότι οι διαφορές από περιφέρεια σε περιφέρεια είναι ιδιαίτερα σημαντικές.

Ο αριθμός των απασχολούμενων, κατά την εξεταζόμενη περίοδο, αυξήθηκε στις 6 από τις 13 περιφέρειες της χώρας (Κρητικίδης 1998). Οι μεγαλύτερες αυξήσεις παρατηρήθηκαν στη Θεσσαλία και στην Κεντρική Μακεδονία, ενώ σημαντικές ήταν και οι αυξήσεις στη Δυτική Ελλάδα και την Αττική.

Στις τέσσερις περιφέρειες στις οποίες παρατηρήθηκαν οι μεγαλύτερες αυξήσεις της απασχόλησης, το σημαντικότερο ρόλο έπαιξε ο τριτογενής τομέας της οικονομίας. Ωστόσο, στην περίπτωση της Θεσσαλίας, στην αύξηση της απασχόλησης συνέβαλε κατά ένα μεγάλο ποσοστό και ο πρωτογενής τομέας. Σε ότι μας αφορά, στη Δυτική Ελλάδα όλοι οι τομείς της οικονομίας συνετέλεσαν στην αύξηση της απασχόλησης. Αξιοσημείωτο είναι ότι η Δυτική Ελλάδα μαζί με τη Κεντρική Μακεδονία ήταν οι δύο περιφέρειες στις οποίες η απασχόληση αυξήθηκε στον δευτερογενή τομέα.

Η κατανομή του αριθμού των ανέργων ανά περιφέρεια εξαρτάται από το πληθυσμιακό μέγεθος κάθε μίας εξ' αυτών. Έτσι, η μεγάλη μάζα των ανέργων (δηλαδή το 44% του συνόλου) βρίσκεται συγκεντρωμένη στην Αττική. Σημαντική είναι και η συμμετοχή της Κεντρικής Μακεδονίας στην συνολική ανεργία, με ποσοστό που πλησιάζει το 20% του συνόλου των ανέργων της χώρας.

Αλλά και από την άποψη των ποσοστών ανεργίας, που είναι ανεξάρτητα από το πληθυσμιακό μέγεθος κάθε περιφέρειας, η Αττική κατέχει μία από τις πρώτες θέσεις. Η μόνη περιφέρεια που έχει υψηλότερο ποσοστό ανεργίας είναι η Δυτική Μακεδονία, ενώ το ποσοστό της Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας είναι παραπλήσιο με αυτό της Αττικής. Άνω ή πλησίον του μέσου εθνικού ποσοστού ανεργίας βρίσκονται και τα ποσοστά της Ηπείρου και της Κεντρικής Μακεδονίας. Η άνοδος των ποσοστών ανεργίας μεταξύ 1993 και 1999 είναι γενικευμένη: αφορά όλες τις περιφέρειες πλην αυτών του Νοτίου Αιγαίου και της Δυτικής Ελλάδος.

Δεδομένης αυτής της εξέλιξης τίθεται το ερώτημα κατά πόσο η εφαρμογή των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ) συμβάλει στην αντιμετώπιση του ζητήματος της απασχόλησης και της καταπολέμησης της ανεργίας. Αυτό αποτελεί και το θέμα στο οποίο καλούμαστε να δώσουμε απάντηση στα πλαίσια αυτής της εργασίας. Δεν θα πρέπει βέβαια να διαφεύγει της προσοχής μας ότι τα προγράμματα αυτά δεν παρέχουν οριστικές λύσεις στα παραπάνω ζητήματα, δεδομένου ότι οι δημιουργούμενες θέσεις εργασίας είναι προσωρινές, αφού είναι άμεσα συνυφασμένες με τη χρονική διάρκεια των εκτελούμενων έργων.

Οι επιπτώσεις που προκαλούνται από την εφαρμογή των ΠΕΠ είναι ποικίλες, οι περισσότερες όμως από αυτές εξαρτώνται ή συνδέονται στενά με την απασχόληση. Στην εργασία αυτή δόθηκε έμφαση στην εκτίμηση των επιπτώσεων των ΠΕΠ στην απασχόληση για το λόγο ότι η δημιουργία απασχόλησης αποτελεί άμεση προτεραιότητα τόσο για την Ελλάδα όσο και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η διερεύνηση του θέματος ξεκίνησε από την εμπειρική εφαρμογή στα πλαίσια του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας με απώτερο σκοπό να επεκταθεί η γενίκευση των επιπτώσεων στο σύνολο της χώρας.

Η εκτίμηση των θέσεων εργασίας που δημιουργήθηκαν κατά τη διάρκεια κατασκευής των έργων αποτελεί έναν από τους δείκτες επιπτώσεων. Η επιλογή αυτού του δείκτη δεν είναι τυχαία, αλλά βασίζεται στο ότι αυτός είναι ο πιο άμεσα μετρήσιμος, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν δυσκολίες στον υπολογισμό του. Βέβαια θα πρέπει να τονισθεί ότι το αποτέλεσμα της μέτρησης δεν είναι και το πλέον ακριβές, κατά συνέπεια τα αποτελέσματά του πρέπει να ερμηνευθούν κάτω από το πρίσμα ότι αποτελούν προσέγγιση του ζητούμενου μεγέθους.

2. Μεθοδολογία

Κατ' αρχάς πρέπει να περιγραφεί η έννοια της θέσης εργασίας. Οι θέσεις εργασίας αναφέρονται στην εποχιακή απασχόληση που δημιουργείται καθόλο το διάστημα που διαρκεί η κατασκευή των έργων του προγράμματος και οι οποίες θα πάψουν να υφίστανται όταν θα ολοκληρωθούν τα έργα. Κατά συνέπεια δεν θα πρέπει να συγχέονται με τις μόνιμες θέσεις εργασίας που δημιουργούνται συνήθως μετά το πέρας του προγράμματος.

Επειδή οι θέσεις αυτές είναι εποχιακές θα πρέπει να εκφραστούν σε ισοδύναμα ανθρωποέτους, δηλαδή να μετρούν τον αριθμό των ατόμων πλήρους απασχόλησης που εργάστηκαν ανά έτος, για να είναι δυνατόν κανείς να έχει μία σαφή και συγκρίσιμη εικόνα των δημιουργηθέντων θέσεων απασχόλησης.

Ο υπολογισμός των θέσεων εργασίας κατά την κατασκευαστική περίοδο είναι δυνατός με δύο τρόπους: τον *άμεσο* και τον *έμμεσο*.

Βάσει του πρώτου, για κάθε ένα έργο από τα τηρούμενα από τους εργολάβους στοιχεία, αναζητείται ο αριθμός των «εργατών»¹ οι οποίοι απασχολήθηκαν στο έργο και στη συνέχεια αυτοί μετατρέπονται σε ισοδύναμα ανθρώπων ανά έτος, ούτως ώστε να είναι εύκολη η σύγκριση με άλλα έργα, αλλά και με την δημιουργούμενη μόνιμη απασχόληση.

Ο έμμεσος τρόπος υπολογισμού στηρίζεται στον προϋπολογισμό του κάθε έργου, δηλαδή αφού κάθε έργο X προϋπολογισμού έχει Ψ ποσοστό εργατικών, αν διαιρεθεί το ποσοστό των εργατικών με τον τυπικό μέσο ετήσιο μισθό του «εργάτη», τότε θα προκύψει ο αριθμός των ισοδύναμων ετήσιων θέσεων απασχόλησης που δημιουργήθηκαν.

¹ Ο όρος εργάτης χρησιμοποιείται με την ευρεία έννοια, δηλαδή δεν περιλαμβάνει μόνο τους απλούς εργάτες, αλλά και τους τεχνικούς, τους τεχνίτες, τους χειριστές και γενικά όλο το εργατικό προσωπικό που εμπλέκεται στην υλοποίηση ενός έργου.

Επειδή ο πρώτος τρόπος αφενός είναι αρκετά χρονοβόρος, λόγω του μεγάλου αριθμού έργων και αφετέρου οι εργολάβοι δεν παραχωρούν ακριβή στοιχεία φοβούμενοι τον ανταγωνισμό, προτιμήθηκε να χρησιμοποιηθεί ο έμμεσος τρόπος υπολογισμού των θέσεων εργασίας, ο οποίος και πιο απλός αλλά είναι και πιο ακριβής είναι.

3. Υπόθεση Εργασίας

Πριν από οποιαδήποτε προσπάθεια υπολογισμού των δεικτών θα πρέπει να τονισθεί ότι ο υπολογισμός του εργατικού κόστους, παρότι φαίνεται μια σχετικά εύκολη διαδικασία, στην πραγματικότητα προσκρούει σε εμπόδια τα οποία τον καθιστούν δύσκολο, αφού το εργατικό κόστος επηρεάζεται από διάφορους παράγοντες σε κάθε έργο ξεχωριστά.

Για να καταστεί δυνατή η εκτίμηση των εποχικών θέσεων εργασίας που δημιουργήθηκαν μέχρι σήμερα θα πρέπει να τεθεί κάποια υπόθεση εργασίας η οποία να αφορά στις διαφοροποιήσεις του εργατικού κόστους από κατηγορία σε κατηγορία έργου. Η υπόθεση εργασίας που τέθηκε είναι ότι όλες οι παραπάνω διαφοροποιήσεις σύμφωνα με το νόμο των μεγάλων αριθμών εξουδετερώνονται καθότι οι υπολογισμοί γίνονται ταυτόχρονα για πολλά έργα συναφούς φυσικού αντικείμενου και κατά συνέπεια ο μέσος όρος που προκύπτει εκφράζει και το πραγματικό κόστος εργασίας αφού οι θετικές ή αρνητικές αποκλίσεις αλληλοαναιρούνται.

4. Εκτίμηση του Δείκτη Δημιουργίας Απασχόλησης

4.1 Καθορισμός των Ομάδων Έργων

Λόγω του μεγάλου αριθμού των έργων ήταν αδύνατο να γίνει υπολογισμός του εργατικού κόστους για το καθένα από αυτά, κατά συνέπεια έπρεπε τα έργα να ομαδοποιηθούν. Ένας τρόπος ομαδοποίησης ήταν ήδη δεδομένος από το ίδιο το πρόγραμμα και αφορούσε την Κατηγορία Τεχνικού Δελτίου του Έργου (ΚΤΔΕ). Διαπιστώθηκε όμως ότι μέσα σ' αυτές τις κατηγορίες υπήρχαν αρκετά έργα τα οποία διαφοροποιούνταν σημαντικά ως προς το εργατικό κόστος, και άρα έπρεπε να εξευρεθεί μία άλλη ομαδοποίηση. Αυτή η οποία επιλέχθηκε στηρίχθηκε μεν στη λογική της ΚΤΔΕ, αλλά σε αρκετές περιπτώσεις η μία ΚΤΔΕ κατατμήθηκε σε περισσότερες ώστε να υπάρχει περισσότερη ομοιογένεια μεταξύ των έργων. Βέβαια για να μην δημιουργείται σύγχυση στον αναγνώστη από τις νέες ομαδοποιήσεις διατηρήθηκε η ίδια αρίθμηση με εκείνη των ΚΤΔΕ με μόνη διαφορά ότι από διψήφια που ήταν έγινε τριψήφια ώστε να μπορέσουν να περιληφθούν και οι δημιουργηθέντες υποκατηγορίες. Έτσι το πρώτο ή τα δύο πρώτα ψηφία του κωδικού της ομάδας έργου αναφέρονται στις ήδη υπάρχουσες κατηγορίες, ενώ τα υπόλοιπα στις νέες υποκατηγορίες. Οι «νέες» ομάδες έργων μαζί με τον αντίστοιχο φυσικό τους δείκτη παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα 1.

Πίνακας 1: Τυποποιημένη Ταξινόμηση των Έργων σε Ομάδες

Αρ. Ο.Ε.	ΟΜΑΔΕΣ ΕΡΓΩΝ	ΦΥΣΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ
11	Μεγάλη Οδοποιία εκτός πόλεων, Παρακάμψεις	Μήκος βελτιώσεων σε μεγάλους οδικούς άξονες εκτός πόλεων (χλμ)
12	Γέφυρες	Μήκος γεφυρών (μ.)
13	Μικρή Οδοποιία εκτός πόλεων	Μήκος βελτιώσεων σε οδικούς άξονες εκτός πόλεων (χλμ)
14	Αγροτική Οδοποιία	Μήκος αγροτικής οδοποιίας (χλμ)
20	Δημοτική - Κοινοτική Οδοποιία	Μήκος βελτιώσεων σε Κοινοτικούς-Δημοτικούς οδικούς άξονες (χλμ)
30	Οργάνωση Χώρων Διάθεσης και Διαχείρισης Απορριμμάτων	
41	Γυμνάσια - Λύκεια - ΤΕΛ	Αριθμός αιθουσών
42	Κτίρια Πανεπιστημίου - ΤΕΙ	Αριθμός αιθουσών / Επιφάνεια αιθουσών
43	Ανακαίνιση κτιρίων	Επιφάνεια κτιρίων (μ2)
51	Κατασκευή Νοσοκομείων	Αριθμός κλινών / Επιφάνεια κτιρίων (μ2) / Εξοπλισμός
62	Πνευματικά - Πολιτιστικά κέντρα	Επιφάνεια κτιρίων (μ2)
71	Ύδρευση Κοινοτήτων - Διυλιστήρια	Μήκος δικτύου ύδρευσης (μ) / Χωρητικότητα δεξαμενών (μ3)
72	Εξωτερικό Δίκτυο Ύδρευσης	Μήκος εξωτερικού δικτύου ύδρευσης (μ)
73	Αντικατάσταση Εσωτερικού Δικτύου Ύδρευσης	Μήκος δικτύου ύδρευσης (μ)
91	Αποχέτευση	Μήκος δικτύου αποχέτευσης (μ)
92	Αποχέτευση - Βιολογικός Καθαρισμός	Μήκος δικτύου αποχέτευσης (μ) / Αριθμός μονάδων / Όγκος επεξερ. υγρών αποβλήτων (μ3/d)
93	Βιολογικός Καθαρισμός	Αριθμός μονάδων / Όγκος επεξερ. υγρών αποβλήτων (μ3/d)
120	Αρδευτικά	Εκσυγχρονισμοί βελτιώσεις αρδεύσεων (στρ)
170	Παιδικό Σταθμοί	Αριθμός παιδικών σταθμών / Επιφάνεια κτιρίων (μ2)
180	Μουσεία	Επιφάνεια κτιρίων (μ2)
191	Διάφορα Κτίρια	Επιφάνεια κτιρίων (μ2)
192	Βελτίωση Εγκαταστάσεων Χιονοδρομικών Κέντρων	Αριθμός έργων βελτίωσης τουριστικών εγκαταστάσεων
201	Λιμάνια	Μήκος μόλων - κυματοθραυστών - κρηπιδωμάτων (μ) / Αριθμός λιμανιών
202	Μαρίνες	Αριθμός μαρίνων / Αριθμός θέσεων ελλιμενισμού
203	Μικρά Καταφύγια Σκαφών - Αλιευτικά Καταφύγια	Αριθμός καταφυγίων / Αριθμός σκαφών
211	Βελτιώσεις Υποδομών - Εγκαταστάσεων Λιμνοθαλασσών	Αριθμός έργων προστασίας και υποδομών σε λιμνοθάλασσες
220	Μεγάλα Φράγματα	Αποταμίευση νερού (μ3)
241	Βασικές Ισοπεδώσεις - Συστηματοποιήσεις Εδαφών	Βασικές ισοπεδώσεις - Συστηματοποιήσεις εδαφών (στρ) / Αντιπλημμυρική προστασία (στρ)
242	Ολοκλήρωση αναδασμού	Ολοκλήρωση αναδασμού (στρ)

Πίνακας 1 (συνέχεια)

250	Αναπλάσεις - Αναδείξεις Αρχαιολογικών Χώρων	Αριθμός έργων Αναπλάσεων - Ανάδειξης Αρχαιολογικών Χώρων
-----	---	--

260	Αποκαταστάσεις Μνημείων	Αριθμός έργων Αποκατάστασης Μνημείων
280	Αξιοποιήσεις - Αναπλάσεις - Διαμορφώσεις Περιοχών	
500	Ακατανέμητα	
501	Απροσδιόριστα	
502	Εφαρμογή	
601	Αγροτικός εξηλεκτρισμός	Αριθμός ηλεκτροδοτούμενων γεωργικών εκμεταλλεύσεων
602	Ήπιες μορφές ενέργειας	θερμοκηπιακές καλλιέργειες (στρ)
603	Αγροτουρισμός	Αριθμός σχεδίων - κλινών - δωματίων
604	Μετεγκαταστάσεις	Αριθμός μονάδων / Επιφάνεια κτιρίων (μ2)
605	Δασικά	Προστασία δασών - Αναδασώσεις - Βελτιώσεις υποβαθμισμένων δασών (στρ) / Δασική Οδοποιία (χλμ)
700	Κατάρτιση	Αριθμός σεμιναρίων - ατόμων

Πηγή: Επεξεργασία πρωτογενών στοιχείων εκθέσεων συμβούλου αξιολόγησης του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας

4.2 Εκτίμηση του Εργατικού Κόστους

Λαμβάνοντας υπόψη όλους τους παραπάνω παράγοντες έγινε προσπάθεια εκτίμησης του ποσοστού του εργατικού κόστους στις διάφορες κατηγορίες έργων. Η εκτίμηση αυτή στηρίχθηκε στην αναζήτηση και διασταύρωση πραγματικών στοιχείων εργατικού κόστους από τους αναδόχους των συγκεκριμένων έργων ή προγενέστερων έργων ίδιας κατηγορίας, από τους επιβλέποντες μηχανικούς των έργων, καθώς και από μηχανικούς των Διευθύνσεων Τεχνικών Υπηρεσιών και των Τεχνικών Υπηρεσιών Δήμων και Κοινοτήτων.

Τα αποτελέσματα των εκτιμήσεων παρατίθενται στον πίνακα 2 που ακολουθεί.

Πίνακας 2: Εκτίμηση Ποσοστού Εργατικού Κόστους Κατά Ομάδα Έργου

Αρ. Ο.Ε.	ΟΜΑΔΕΣ ΕΡΓΩΝ	% ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ
11	Μεγάλη Οδοποιία εκτός πόλεων, Παρακάμψεις	17
12	Γέφυρες	35
13	Μικρή Οδοποιία εκτός πόλεων	30
14	Αγροτική Οδοποιία	25
20	Δημοτική-Κοινοτική Οδοποιία	30
30	Οργάνωση Χώρων Διάθεσης & Διαχείρισης Απορριμμάτων	15
41	Γυμνάσια-Λύκεια-ΤΕΛ	30
42	Κτίρια Πανεπιστημίου-ΤΕΙ	30
43	Ανακαίνιση κτιρίων	45
51	Κατασκευή Νοσοκομείων	30
62	Πνευματικά-Πολιτιστικά κέντρα	30
71	Ύδρευση Κοινοτήτων-Διυλιστήρια	30
72	Εξωτερικό Δίκτυο Ύδρευσης	20
73	Αντικατάσταση Εσωτερικού Δικτύου Ύδρευσης	30
91	Αποχέτευση	25
92	Αποχέτευση-Βιολογικός Καθαρισμός	30
93	Βιολογικός Καθαρισμός	30
120	Αρδευτικά	20
170	Παιδικοί Σταθμοί	30
180	Μουσεία	32
191	Διάφορα Κτίρια	30
192	Βελτίωση Εγκαταστάσεων Χιονοδρομικών Κέντρων	15
201	Λιμάνια	20
202	Μαρίνες	20
203	Μικρά Καταφύγια Σκαφών-Αλιευτικά Καταφύγια	20
211	Βελτιώσεις Υποδομών-Εγκαταστάσεων Λιμνοθαλασσών	30
220	Μεγάλα Φράγματα	20
241	Βασικές Ισοπεδώσεις-Συστηματοποιήσεις Εδαφών	4
242	Ολοκλήρωση αναδάσμου	30
250	Αναπλάσεις-Αναδείξεις Αρχαιολογικών Χώρων	70
260	Αποκαταστάσεις Μνημείων	60
280	Αξιοποιήσεις-Αναπλάσεις-Διαμορφώσεις Περιοχών	50
500	Ακατανέμητα	Αδυναμία υπολογισμού
501	Απροσδιόριστα	Ειδικός υπολογισμός
502	Εφαρμογή	Ειδικός υπολογισμός
601	Αγροτικός εξηλεκτρισμός	25
602	Ήπιες μορφές ενέργειας	10
603	Αγροτουρισμός	40
604	Μετεγκαταστάσεις	25
605	Δασικά	30
700	Κατάρτιση	29

Πηγή: Επεξεργασία πρωτογενών στοιχείων

4.3 Εκτίμηση των Θέσεων Εργασίας

Για τον υπολογισμό των θέσεων εργασίας είναι απαραίτητη η γνώση του τυπικού ημερομισθίου του «εργάτη». Το τυπικό ημερομισθίο, συμπεριλαμβανομένων και των εργοδοτικών εισφορών, υπολογίστηκε ως ο σταθμισμένος μέσος όρος των ημερομισθίων όλων των εμπλεκόμενων στα έργα (Εργάτες, Βοηθοί Τεχνιτών, Τεχνίτες και Μηχανικοί). Σαν βάση υπολογισμού των ημερομισθίων λήφθηκαν, τόσο αυτά που καθορίζονται από το ΙΚΑ όσο και τα πραγματικά. Επειδή τα έργα για τα οποία έγινε ο υπολογισμός υλοποιούνται από το 1994 μέχρι και σήμερα το τυπικό ημερομισθίο υπολογίστηκε σαν ο μέσος όρος των ετών και ανέρχεται στις 20.000 δρχ για όλα τα τεχνικά έργα, στις 50.000 δρχ για τα έργα επαγγελματικής κατάρτισης και στις 17.500 δρχ για τους μελετητές. Το ισοδύναμο ετήσιας απασχόλησης ισούται με 8 ώρες εργασίας την ημέρα, επί 23 μέρες το μήνα, για 12 μήνες.

Οι υπολογισμοί που αφορούν ειδικά τα έργα κατάρτισης τόσο αναφορικά με το εργατικό κόστος όσο και με το τυπικό ημερομισθίο βασίστηκαν μόνο επί πραγματικών δεδομένων.

Κατά συνέπεια η εκτιμήτρια συνάρτηση των θέσεων εργασίας κατά τη κατασκευαστική περίοδο δίνεται από τον ακόλουθο τύπο:

$$L_t = (C * L_p) / (W_t * D * M)$$

Όπου:

- L_t : Θέσεις Εργασίας κατά τη κατασκευαστική περίοδο
- C : Προϋπολογισμός Έργου
- L_p : Ποσοστό Εργατικού Κόστους
- W_t : Τυπικό Ημερομισθίο
- D : Ημέρες Εργασίας
- M : Μήνες Εργασίας

5. Αποτελέσματα

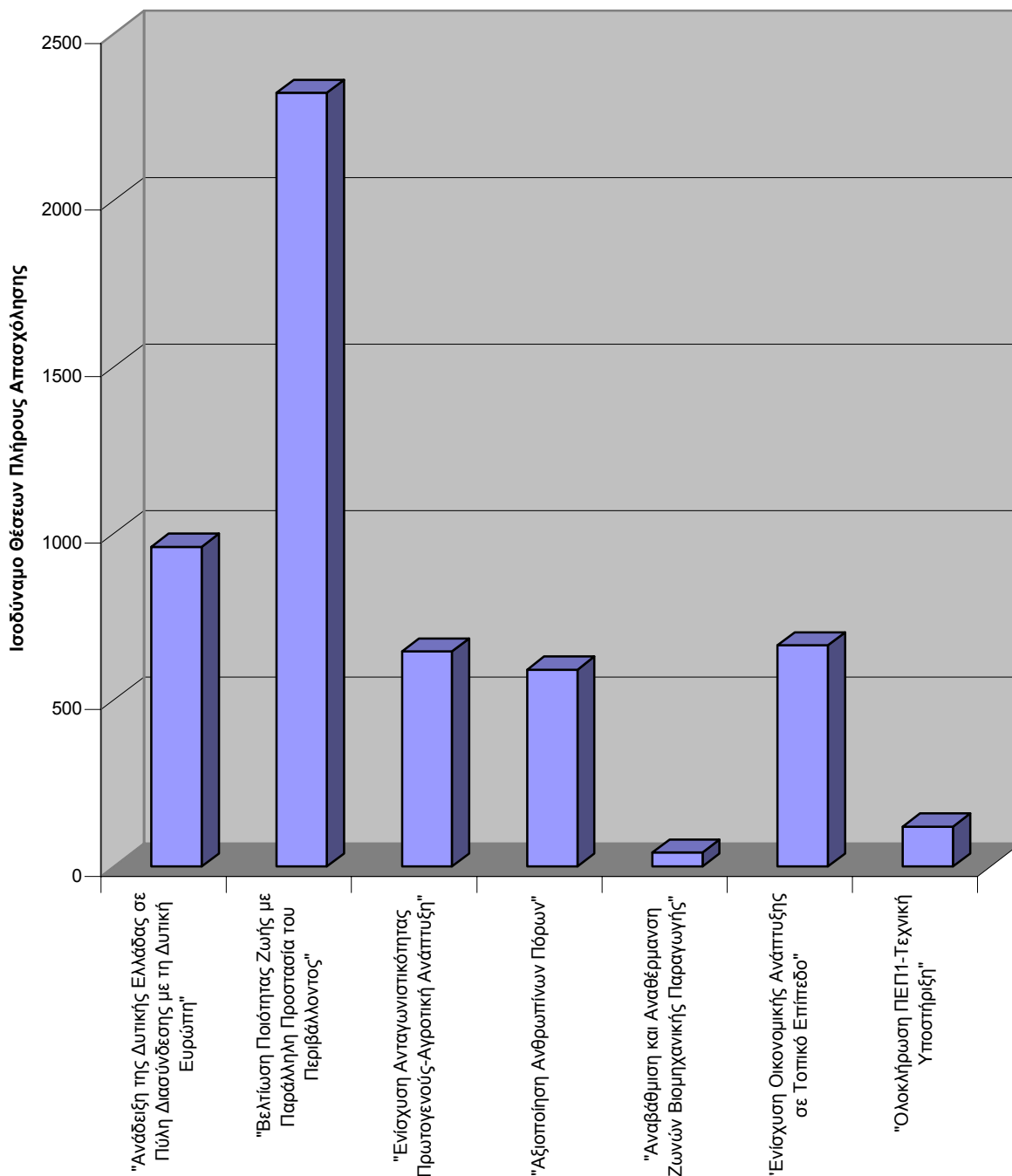
Τα αποτελέσματα των υπολογισμών σύμφωνα με την εκτιμήτρια συνάρτηση αφορούν τις ομάδες ομοειδών έργων. Επειδή όμως αυτού του είδους τα προγράμματα όταν σχεδιάζονται θέτουν και στόχους τόσο στρατηγικούς όσο και επιχειρησιακούς θα ήταν ενδιαφέρον τα αποτελέσματα να αναφέρονται και σε αυτούς. Κατά συνέπεια σε ότι ακολουθεί γίνεται παρουσίαση των αποτελεσμάτων σε τρία επίπεδα, εκείνο των στρατηγικών στόχων, των επιχειρησιακών στόχων και τέλος των ομάδων έργων.

Οι συνολικές θέσεις εργασίας που αναμενόταν να δημιουργήσει το πρόγραμμα ανέρχονταν σε 4.604², νούμερο το οποίο δεν είναι ευκαταφρόνητο.

5.1 Αποτελέσματα σε Επίπεδο Στρατηγικών Στόχων

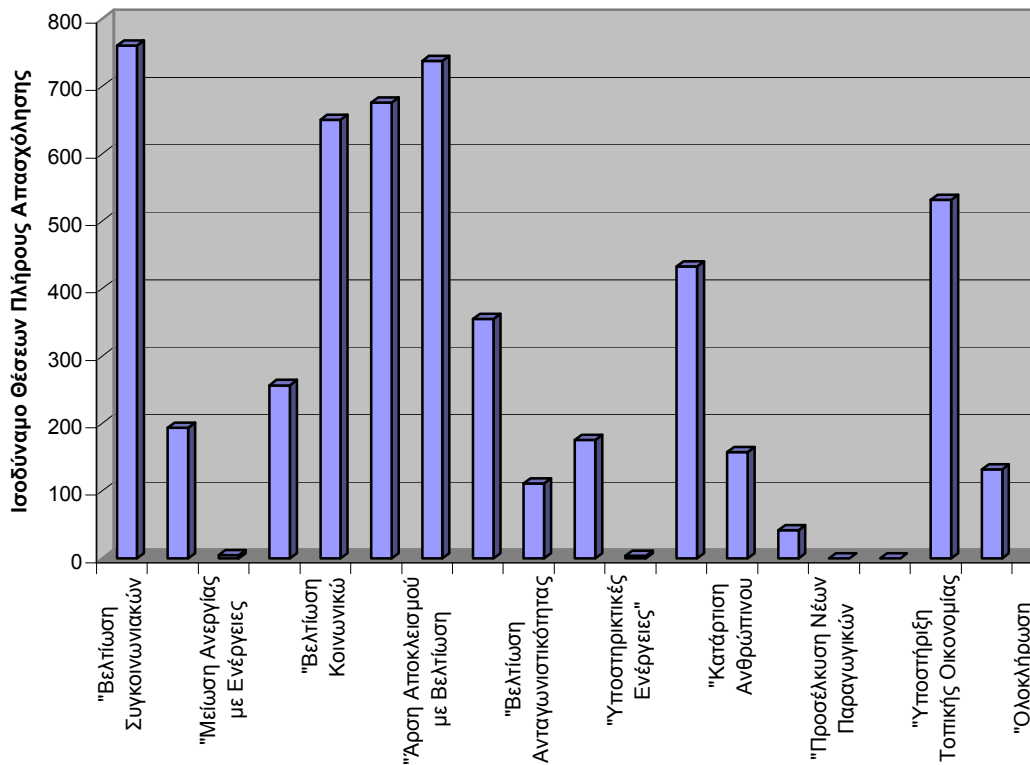
Γράφημα 1: Δείκτης Δημιουργίας Απασχόλησης σε Επίπεδο Στρατηγικού Στόχου

² Το νούμερο αυτό φαίνεται να είναι υπερβολικά μεγάλο συγκρινόμενο με τον αριθμό των ανέργων της Περιφέρειας, (24.361) γιατί αφορά τον αθροιστικό αριθμό των θέσεων εργασίας και για τα έξι χρόνια μαζί. Αυτό σημαίνει ότι τα άτομα του δεύτερου, τρίτου ή έκτου έτους είναι διαφορετικά άρα επιπρόσθετα, ενώ στην πραγματικότητα μπορεί να είναι τα ίδια που συνεχίζουν να εργάζονται στο ίδιο έργο.

Γράφημα 1: Δείκτης Δημιουργίας Απασχόλησης σε Επίπεδο Στρατηγικού Στόχου

Ο στρατηγικός στόχος ο οποίος αναμένεται να δημιουργήσει τη μεγαλύτερη απασχόληση (41,0%) είναι αυτός της «Βελτίωσης της ποιότητας ζωής με παράλληλη προστασία του περιβάλλοντος», ακολουθούμενος από τους στόχους «Ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο» (18,8%) και εκείνον της «Ανάδειξης της Δυτικής Ελλάδας σε πύλη διασύνδεσης με τη Δυτική Ευρώπη» (14,5%). Όλοι οι υπόλοιποι στόχοι αναμένεται να δημιουργήσουν μικρότερη απασχόληση κυμαινόμενη στα όρια του 1-10%.

Γράφημα 2: Δείκτης Δημιουργίας Απασχόλησης σε Επίπεδο Επιχειρησιακού Στόχου

5.2 Συμπεράσματα σε Επίπεδο Επιχειρησιακών Στόχων

Οι επιχειρησιακοί στόχοι οι οποίοι είναι εκ φύσεως γενεσιουργοί μεγάλου αριθμού θέσεων εργασίας αφορούν τις:

- συγκοινωνιακές υποδομές πάσης φύσεως,
- υποδομές υγείας-πρόνοιας,
- τουριστικές-πολιτιστικές υποδομές,
- υποδομές υποστήριξης της τοπικής οικονομίας.

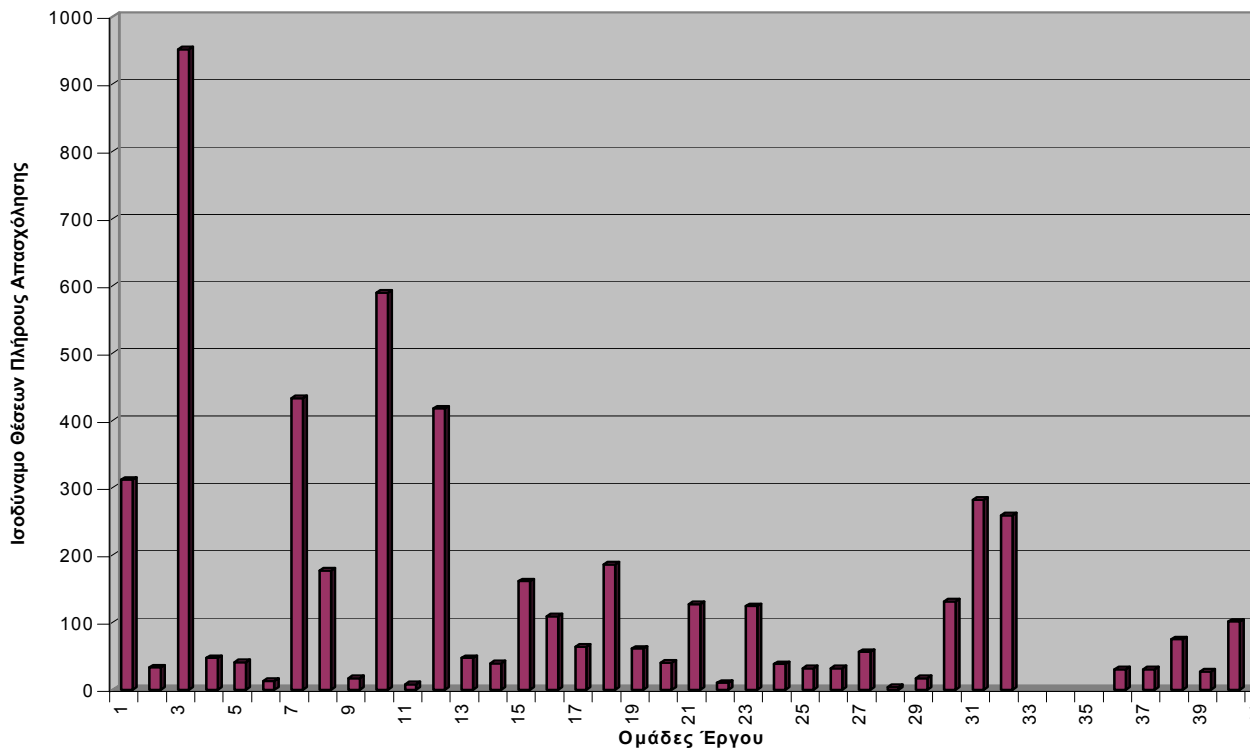
Πρόκειται δηλαδή κατά κύριο λόγο για έργα υποδομών τα οποία θα δημιουργήσουν τις πρόσκαιρες θέσεις εργασίας.

5.3 Συμπεράσματα σε Επίπεδο Ομάδων Έργου

Οι ομάδες έργων με την ικανότητα να δημιουργήσουν μεγάλο αριθμό θέσεων εργασίας είναι οι ακόλουθες:

- Μικρή οδοποιία εκτός πόλεων,
- Νοσοκομεία,
- Γυμνάσια - Λύκεια - ΤΕΛ,
- Ύδρευση Κοινοτήτων-Διυλιστήρια

Η εξειδίκευση αυτή μας επιτρέπει να εντοπίσουμε ποιες κατηγορίες έργων υποδομής είναι αυτές οι οποίες θα δημιουργήσουν πολλές εποχιακές θέσεις εργασίας.

Γράφημα 3: Δείκτης Δημιουργίας Απασχόλησης σε Επίπεδο Ομάδας Έργου

6. Συμπεράσματα

Από την προηγηθείσα ανάλυση καταδείχθηκε σαφώς ότι μία από τις βασικές επιπτώσεις των συγχρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Ένωση προγραμμάτων στην οικονομία της περιοχής εφαρμογής τους ήταν αυτή της δημιουργίας θέσεων εργασίας, συμβάλλοντας έτσι εν μέρει και στην αντιμετώπιση του ζητήματος της απασχόλησης και της καταπολέμησης της ανεργίας. Δεν θα πρέπει βέβαια να διαφεύγει της προσοχής μας ότι τα προγράμματα αυτά δεν παρέχουν οριστικές λύσεις στα παραπάνω ζητήματα, δεδομένου ότι οι δημιουργούμενες θέσεις εργασίας είναι προσωρινές αφού είναι άμεσα συνυφασμένες με τη χρονική διάρκεια των εκτελούμενων έργων.

Η διερεύνηση του θέματος ξεκίνησε από την εμπειρική εφαρμογή της μεθόδου στα πλαίσια του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας. Η ανάλυση η οποία έγινε αφορούσε αρχικά, τόσο το επίπεδο των στρατηγικών όσο και των επιχειρησιακών στόχων και βοήθησε στο να εντοπισθούν αφενός οι στόχοι οι οποίοι «γεννούν» απασχόληση, εντούτοις η προσέγγιση αυτή δεν επέτρεπε να γίνουν λεπτομερειακά σχόλια για το ποιο ή ποια είναι εκείνα τα συγκεκριμένα έργα που ευθύνονται για αυτή την εξέλιξη, για το λόγο αυτό έγινε προσφυγή και στην ανάλυση σε επίπεδο ομάδων ομοειδών έργων.

Ειδικότερα προέκυψε ότι η δημιουργία πρόσκαιρης απασχόλησης από το πρόγραμμα ήταν σημαντική και προερχόταν κυρίως από τα έργα υποδομών, των οποίων όμως η θετική αυτή επίπτωση σταματάει με την ολοκλήρωσή τους.

Με όλες τις προηγούμενες επιφυλάξεις η παρουσιασθείσα μέθοδος εκτίμησης των δημιουργούμενων θέσεων εργασίας μπορεί να αποτελέσει ένα χρήσιμο προγραμματικό εργαλείο από τους τοπικούς φορείς ή την κυβέρνηση για την εν μέρει αντιμετώπιση του προβλήματος της ανεργίας.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Beutel J., 1990: *The Economic Impacts of the Community Support Frameworks 1989-1993*. Internal Rapport CCE, Brussels, July 1990.
- Commission of the European Communities, 1989: *Procedures d'évaluation utilisées dans les projets*. Eurotechnet, No 10.
- Commission of the European Communities, 1989: *Reglement du Conseil CEE No 4253/88, titre VII: Suivi et évaluation, guide des indicateurs pour le suivi et l'évaluation de la mise en oeuvre de la réforme des fonds structurels*. CEE, Bruxelles.
- Commission of the European Communities, 1990: *Proceedings of the Seminar on Evaluation and Community Support Framework*. Brussels.
- Γεωργίου Γιώργος, 1993: Η αποτελεσματικότητα της Κοινοτικής Χρηματοδότησης των Περιφερειακών Προγραμμάτων, *ΤΟΠΟΣ*, 6/93, 29-52, Αθήνα.
- Georgiou G., 1994: The Implementation of EC Regional Programmes in Greece: A critical review, *European Planning Studies*, 3/94, 321-336.
- Georgiou G., 1994A: The responsiveness of the Greek administration system to European prospects, *International Review of Administrative Sciences*, 60/94, 131-144.
- Γετίμης Π., Καυκαλάς Γ. 1994: Αξιολόγηση Αναπτυξιακών Προγραμμάτων: Μεθοδολογία και αξιακό πλαίσιο, *ΤΟΠΟΣ*, 7/94, 5-20, Αθήνα.
- Franzmeyer, F., Hrubesch, P., Seidel, B., Weise, Chr., and Schweiger, I. (1991): Οι επιπτώσεις των Κοινοτικών Πολιτικών στην Περιφέρεια. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Γ.Δ. Μελετών, Σειρά: "Έρευνα και Τεκμηρίωση" και "Περιφερειακή Πολιτική και Μεταφορές", Τεύχος 17, Λουξεμβούργο.
- Κοντογιαννάτος Χ., 1994: Εφαρμογή της Αξιολόγησης στα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης και οι Μορφές Παρέμβασης, *ΤΟΠΟΣ*, No 7/94, 151-155, Αθήνα.
- Κρητικίδης Γιώργος, 1998: Απασχόληση και ανεργία στις περιφέρειες, *ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ*, 41/98, 30-35.
- Κρητικίδης Γιώργος, 1998: Δομή της απασχόλησης και αγορά εργασίας στην Ελλάδα, *ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ*, 64/00, 22-33, Αθήνα.
- Μελαχροινός Κ., 1994: Αξιολόγηση των διαρθρωτικών παρεμβάσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: Η περίπτωση του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης για την Ελλάδα, *ΤΟΠΟΣ*, 7/94, 93-104, Αθήνα.
- Μπουγάς Τάσος, 1994: Η Αξιολόγηση των Κοινοτικών Διαρθρωτικών Πολιτικών, *ΤΟΠΟΣ*, 7/94, 105-119, Αθήνα.
- Οικονόμου Δ., Μαλούτας Θ. 1992: *Το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης για την Ελλάδα. Εμπειρίες και προοπτικές*. Συνέδριο: Δημόσια Διοίκηση και Περιφερειακή Ανάπτυξη μέσω της ενεργοποίησης του ενδογενούς δυναμικού. Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης-ΙΔΕ, 11/1992, Ρόδος.
- Οικονόμου Δημήτρης, 1994: Προβλήματα σχεδιασμού και υλοποίησης του πρώτου ΚΠΣ για την Ελλάδα, *ΤΟΠΟΣ*, 7/94, 57-91, Αθήνα.
- Οικονόμου Δημήτρης, 1994A: Ex-ante Αξιολόγηση και Τεχνικά Κριτήρια Επιλογής Έργων. Νέα Εργαλεία Σχεδιασμού για το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 1994-1999. *ΤΟΠΟΣ*, No 7/94, 139 -150, Αθήνα.
- Παπαγεωργίου Φούλη, 1994: Πλαίσιο και Μεθοδολογία Αξιολόγησης Περιφερειακού Προγράμματος. *ΤΟΠΟΣ*, No 7/94, 121-127, Αθήνα.
- Plaskovitis E., 1993: "On going evaluation of the Integrated Mediteranean Programmes: the Greek experience" in P. Getimis and G. Kafkalas (eds): *Urban and Regional Development in the New Europe*. Athens: Topos, Special Series, pp. 67-76.
- Σαμαθρακής Β. κ.ά., 1994: *Αξιολόγηση ΜΟΠ-ΑΚΕ, Τελική Έκθεση*, ΥΠΕΘΟ, Ε.Ε. Αθήνα.

- Σαμαθρακής Βαγής, 1996: Ένα μοντέλο αξιολόγησης αναπτυξιακών προγραμμάτων: Η περίπτωση των ΠΕΠ. 9^ο Συνέδριο Ελληνικού Στατιστικού Ινστιτούτου, Ξάνθη.
- Σαμαθρακής Βαγής, 1996Α: Κοινωνικά Πλαίσια Στήριξης για την Ελλάδα: Ένα μοντέλο αξιολόγησής τους. 5^ο Συνέδριο Εταιρίας Οικονομολόγων Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη.
- Σαμαθρακής Β. κ.ά., 1997: Αξιολόγηση ΠΕΠ-Δυτικής Ελλάδας, Ενδιάμεση Έκθεση, ΥΠΕΘΟ, Ε.Ε. Αθήνα.
- Σαμαθρακής Β., 1999: Η Αποτελεσματικότητα του Συστήματος Διοίκησης των Προγραμμάτων του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης: Η Περίπτωση του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας. Διοικητική Ενημέρωση, Νο , Αθήνα.